

Ψυχανάλυση και Διαλεκτική του Διαφωτισμού (18 και 25 Νοεμβρίου 2011)

Θεόδωρος Γεωργίου, φιλόσοφος

Περίληψη εισηγήσεως

Οι φιλόσοφοι Max Horkheimer και Theodor Adorno δημοσίευσαν το 1947 το βιβλίο «Διαλεκτική του Διαφωτισμού. Φιλοσοφικά αποτελέσματα». Στο βιβλίο αυτό επεξεργάζονται την ιδέα σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος (τόσο στο επίπεδο της φυλογένεσης όσο και στο επίπεδο της οντογένεσης) για να κατασκευαστεί ως έλλογη οντότητα (ως εαυτός και ως ορθολογικό κοινωνικό υποκείμενο) θυσιάζει την εσωτερική φύση του. «Η ανθρωπότητα έπρεπε να προξενήσει στον εαυτό της πολλά δεινά ώσπου να δημιουργηθεί ο εαυτός, ο ταυτόσημος, προσανατολισμένος προς τους σκοπούς, ανδρικός χαρακτήρας των ανθρώπων, και κάτι απ' αυτά επαναλαμβάνεται ακόμη σε κάθε παιδική ηλικία». (Διαλεκτική του

Ένας φιλόσοφος του διαφωτισμού ο Denis Diderot

διαφωτισμού).

Η ψυχανάλυση του Freud επεξεργάζεται, κατά τους Horkheimer/ Adorno, την ίδια ιδέα στο επίπεδο της ατομικής βιογραφίας. Ο Θεόδωρος Γεωργίου (στο πλαίσιο των δύο διαλέξεών του) ερευνά την «υποδοχή» της φροϋδικής ψυχανάλυσης από την κριτική της Σχολής της Φρανκφούρτης με απώτερο επιστημολογικό στόχο να διαπιστώσει την θεωρητική άποψη: το θεμέλιο του Λόγου (της ορθολογικότητας) ανάγεται στην καταπίεση της φύσης. Και αυτό ισχύει και για το άτομο και για την κοινωνία.

Το ύψιστο πρόταγμα της ανθρωπότητας, στις μέρες μας, συνίσταται στην προσπάθειά της να επεξεργαστεί μια νέα μορφή διαμεσολάβησης ανάμεσα στη φύση και τον Λόγο έξω και πέρα από τον μηχανισμό της «διαλεκτικής του διαφωτισμού». Η θεωρία του πολιτισμού των Freud, Horkheimer και Adorno μπορεί να αποτελεί μοναδικό επιστημολογικό πρότυπο έρευνας και ανάλυσης των σχέσεων της φύσης με το Λόγο αλλά για την σημερινή φιλοσοφική κοινότητα το στοίχημα έγκειται στη διαμόρφωση μιας «άλλης» ορθολογικότητας, η οποία θα θεμελιώνεται στη συμφιλίωση φύσης και Λόγου.